

НОТАРІАЛЬНА ПАЛАТА УКРАЇНИ

РАДІ НОТАРІАЛЬНОЇ ПАЛАТИ УКРАЇНИ

ПРЕЗИДЕНТУ НОТАРІАЛЬНОЇ ПАЛАТИ УКРАЇНИ
ВОЛОДИМИРУ МАРЧЕНКУ

НОТАРІУСАМ УКРАЇНИ

ЗВІТ

ПРО РОБОЧУ ПОЇЗDKУ

ПРЕДСТАВНИКІВ НОТАРІАЛЬНОЇ ПАЛАТИ УКРАЇНИ
ДО МІСТА ВІЛЬНЮС, ЛИТОВСЬКА РЕСПУБЛІКА,
З НАГОДИ УЧАСТІ 3 ГРУДНЯ 2022 РОКУ У
ЮВІЛЕЙНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ НОТАРІАТУ ЛИТВИ
«ЛАТИНСЬКОМУ НОТАРІАТУ В ЛИТВИ – 30 РОКІВ»

15 вересня 1992 року, після прийняття Верховною Радою Литовської Республіки Закону про нотаріат Литовської Республіки, було завершено реформу державного нотаріату та здійснено перехід до системи вільного, латинського нотаріату. Закон, що набрав чинності 1 грудня 1992 року, встановив у Литві класичну модель латинського нотаріату, пострадянський державний нотаріус переструктурувався в професію західного латинського типу, за принципом, що держава уповноважує приватних осіб вчиняти нотаріальні дії. Сьогодні ця нотаріальна система діє у 91 країні світу, вона є найпоширенішою у Європі та ефективно допомагає забезпечувати законність та стабільність цивільних правовідносин, сприяє захисту законних інтересів особи та держави.

На відкритті ювілейної конференції Президент Нотаріальної палати Литви **Марюс Страчкайтіс**, ґрунтуючись на даних соціологічного опитування Центру громадської думки та ринку «Vilnorus», зазначив: «Я радий, що вже кілька років поспіль нотаріуси, поліцейські та адвокати входять до трійки найвищої довіри населення. Це свідчить про принципову довіру суспільства до правової системи нашої держави. Нотаріуси гарантують верховенство права у цивільних відносинах. Поліція забезпечує громадський порядок. Адвокати захищають права кожного з нас. Довіра суспільства до цих юридичних професій свідчить про те, що творці Конституції та найважливіших правових актів нашої держави не помилилися, їх бачення та обрані шляхи були правильними. І те, що є правильним, не потрібно зносити, ламати чи руйнувати. Можна лише покращити».

З нагоди ювілею нотаріусів Литви привітали представники державних установ, керівники міжнародних нотаріальних організацій: Президент Литовської Республіки **Гітанас Науседа**, Головний радник Президента Литовської Республіки **Андрюс Кабішайтіс**, Голова Сейму Литовської Республіки **Вікторія Чміліте-Нільсен**, голова Комітету з питань права та правопорядку Сейму Литовської Республіки **Стасис Шедбарас**, міністр юстиції Литовської Республіки **Евеліна Добровольська**, президент Міжнародного союзу латинського нотаріату

Крістіна Армелія, віце-президент Міжнародного союзу латинського нотаріату **Ліонель Гальєз**, президент Ради нотаріатів Європейського Союзу 2022 року **Джанпаоло Маркос**, президент Ради нотаріатів Європейського Союзу 2023 року **др. Пітер Стелмачик**, почесний нотаріус, головний представник з міжнародних справ Федеральної нотаріальної палати Німеччини **Ріхард Бок**, президент Нотаріальної палати України **Володимир Марченко**.

Президент Нотаріальної палати України **Володимир Марченко**, привітав нотаріусів Литви у відеозверненні.

Про важливість професії, надбання нотаріату Литви, місце нотаріату Литви в системі цивільного права, його функції, проблеми та перспективи, право Литви та суспільну довіру, правовий статус нотаріуса та його професійного самоврядування з точки зору Конституції, взаємодію та значення судді та нотаріуса, як превентивного судді, в правовій системі держави, передачу нотаріусам невластивих суду функцій, взаємозв'язок історії та права в історичному та сучасному контексті, аспекти подальшого розвитку професії нотаріуса та розширення його компетенції, довіру суспільства до інституту нотаріату доповідали представники академічного світу юридичних та історичних наук, суду та адвокатури: проф. др. **Валентінас Мікеленас**, адвокат, проф. др. **Егідіус Куріс**, суддя Європейського суду з прав людини, проф. др. **Дайніюс Жалімас**, декан юридичного факультету Університету імені Вітауса Великого, колишній голова Конституційного суду Литовської Республіки, голова Ради суддів Литви **Сигіта Руденайте**, проф. др. **Рімвідас Петраускас**, ректор Вільнюського університету, проф. др. **Вітаутас Някрошюс**, академік, завідувач кафедри приватного права юридичного факультету Вільнюського університету, др. **Андріюс Смалюкас**, адвокат.

На конференції приділено значну увагу питанню війни в Україні. Доповідачі та колеги з Литви, Польщі, Німеччини, Грузії, інших країн висловлювали свою підтримку українським нотаріусам та розповідали про ті проекти, які організують для надання допомоги нашим колегам як за кордоном, так і в Україні, зокрема, на територіях, де ведуться бойові дії. Хвилиною мовчання усі присутні вшанували пам'ять жертв війни в Україні.

Згідно з протоколом № 95 засідання Ради Нотаріальної палати України від 29.07.2022 року нотаріусами Литви передано 25 000 євро підтримки.

Від імені Нотаріальної палати України та усіх українських колег члени делегації НПУ привітали нотаріусів Литви з ювілеєм, відмітивши, розуміння усіх їх проблем та викликів. Висловили литовським колегам слова вдячності за підтримку впродовж війни в Україні, адже війна показала, хто є справжніми друзями.

ОКРЕМІ ТЕЗИ ДОПОВІДАЧІВ НА КОНФЕРЕНЦІЇ

У своєму вітальному відеозверненні президент Ради нотаріатів Європейського Союзу 2023 року **др. Пітер Стелмачик** зазначив: «Для нашої професії вкрай важливо відповідати викликам цифрової трансформації та забезпечувати правову визначеність у віртуальному світі... Можливо, багато хто з вас пам'ятає Директиву про цифрові інструменти. Ця директива стала причиною того, що багато наших нотаріатів запровадили онлайн-інструменти у сфері корпоративного права. Це був один із наших найбільших викликів за останні десятиліття. Зараз ЄС працює над наступним проектом під назвою «Оновлення законодавства про цифрові компанії»... Крім того, важливу роль у наступному році відіграватиме Пакет заходів щодо боротьби з відмиванням грошей. Як і цифровізація, так

званий пакет АМР буде викликом і можливістю. Ми, як нотаріуси, відіграємо центральну роль як партнери держави у запобіганні відмиванню грошей і фінансуванню тероризму в сфері нерухомості та корпоративного права. З цієї причини запобігання відмиванню коштів є ключовим аргументом для збереження або навіть розширення наших компетенцій. Тим не менш, ми повинні переконатися, що будь-які нові правила ЄС не паралізують наші нотаріальні контори через величезну та неефективну бюрократію. Це буде важливе поле для нашої спільної роботи на європейському рівні в наступному році».

Президент Нотаріальної палати Литви **Марюс Страчкайтіс**:

«Ця статистика зростання (*прим.: кількості дистанційних нотаріальних дій*) дарує нам гарний настрій, але не зачаровує. З самого початку ми заявляли, що дистанційний нотаріус – це не альтернатива, не заміна звичайного способу вчинення нотаріальних дій, а лише додаткова, ще одна можливість для клієнта. Ми й надалі будемо відстоювати позицію, що **не може бути компромісів, коли йдеться про нотаріальний контроль, безпеку нотаріальної дії. Відмова від нотаріального контролю призводить до небезпечних наслідків...**

Дивитися в майбутнє – важке завдання. Десять років тому я сам навіть уявити не міг не тільки дистанційну нотаріальну дію, але й надійний, конфіденційний віддалений сеанс спілкування з клієнтом. Ми не довіряли банківським платежам, а тим більше дистанційним засобам ідентифікації особи. Куди приведуть технології?

Куди б вони не завели, які б технологічні рішення не з'явилися, з нашої точки зору, вони будуть передусім доповненням до суті роботи нотаріуса – забезпечення законності нотаріальної дії... Разом із країнами Європейського Союзу Литва йде шляхом цифровізації. Цифрова трансформація нотаріату, про яку я говорив, не лише забезпечує ефективність діяльності нотаріусів, а й створює передумови для створення нових сервісів, які відповідають потребам користувачів, що постійно змінюються. Про це пишуть експерти з інформаційних технологій у нашому свіжому електронному виданні.

На їхню думку, в епоху підробок, неправдивої інформації, відмивання грошей і кіберзлочинності безпека правовідносин у кіберпросторі як ніколи важлива для суспільства. Нотаріус – надійний помічник для тих людей, які мають менше досвіду та можливостей самостійно працювати з цифровими рішеннями. Водночас нотаріус дає змогу безпечно та надійно отримувати послуги тим особам, які вміють користуватися перевагами інформаційних технологій.

Ми обговорюємо багато питань щодо вирішення цього фундаментального виклику цифрової трансформації нотаріату. Можливо, ми станемо розпорядниками електронного реєстру нотаріальних дій і документів, який постійно розширюється? Чи є ефективним те, що значну частину нотаріальних дій нотаріус здійснює не у своєму робочому середовищі, а в інформаційних системах, створених іншими установами? Чи не міг нотаріус післяпосвідчення правочину не перенести дані до державного реєстру, а зареєструвати їх? А може варто подумати про створення центру інтеграції нотаріальних даних? На мою думку, вирішуючи ці питання, потрібно підніматися над інституційними інтересами і дивитися на те, що вигідно суспільству».

Президент Ради нотаріатів Європейського Союзу 2022 року **Джанпаоло Маркос**:

«В Європі закон базується на принципі превентивного правосуддя та ефективного регулювання суб'єктів господарювання. У 22 державах-членах нотаріуси протягом кількох століть гарантували законність і завжди вміли адаптуватися до суспільних змін. Функція нотаріуса полягає в автентичності, правдивості, безпеці та збереженні даних, на яких ґрунтується довіра держав і наших співгромадян. У той час, коли підробки, фейкова інформація, фальсифіковані дані, відмивання грошей і кіберзлочинність зростають, ця правда та безпека важливі для суспільства як ніколи».

У своїй доповіді «Взаємодія судді та нотаріуса як превентивного судді та його значення в державному праві в системі. Передача функцій, не властивих судам, нотаріусам» Сігіта Руденайте, суддя Верховного суду Литви, голова Ради суддів проголошує:

«Нотаріус у країнах латинського нотаріату вважається превентивним правоохоронним органом. Превентивна правоохоронна діяльність як самостійна юрисдикція існує поряд із класичною юрисдикцією вирішення спорів і розуміється як створений державою захисний механізм, що включає сприяння належному оформленню цивільних правовідносин, забезпечення правової безпеки учасників цивільних правовідносин, діяльність спрямована, на уникнення суперечок у майбутньому. Як писав М. Страчкайтис, президент Нотаріальної палати Литви, при вчиненні нотаріальної дії нотаріуси поєднують волю та інтереси сторін угоди, нотаріуси займаються цією діяльністю щодня, посвідчуючи угоди. Справедливість – це мистецтво узгодження різних інтересів.

Визнання статусу нотаріуса як превентивного судді в практиці наднаціональних судів є ще одним кроком до зближення цих професій. Ось, наприклад, ЄСПЛ 21 березня 2017 року у справі Ана Іоніта v, Румунія, констатував, що у системі цивільного права особлива роль нотаріусів впливає із їх гібридного статусу «позасудових суддів»/«magistrat de l'amiable», як представників вільної професії, що виконують функції, покладені на них державою. З цього випливає необхідність зберегти суспільну довіру до нотаріусів, а в їх діяльності, як і в діяльності судів, застосовувати принципи неупередженості та незалежності, таким чином статус нотаріуса наближається до статусу судді (але не адвоката, який повинен бути упередженим). Доктрина починає говорити про «право на чесного нотаріуса» в контексті статті 6 Конвенції ЄСПЛ, яка гарантує право на справедливий суд («Нотаріус, «позасудовий суддя» стосовно Європейського суду з прав людини», Жан-П'єр Маргено, Корін Доше, Бенджамін Доше).

Суд Європейського Союзу також визнає функцію нотаріуса щодо здійснення превентивного правосуддя у своїй практиці (хоча сам термін «позасудові судді»/«magistrat de l'amiable» не використовується). Наприклад, у 2015р у справі С-32/14 встановлено, що статус нотаріуса дає йому можливість контролювати умови несправедливих споживчих договорів. Роль нотаріуса як превентивного судді та прагнення удосконалити функцію суду для здійснення правосуддя у вирішенні спорів сторін близько десяти років тому в Литві призвели до ініціатив щодо передачі нотаріусам нехарактерних судових функцій. Ми отримали результат цього року – з 1 січня 2023 року набудуть чинності зміни до Цивільного кодексу, Закону про нотаріат тощо».

(Прим.: серед іншого, нотаріуси отримали повноваження підтвердження розірвання шлюбу за взаємною згодою та підтвердження роздільного проживання у разі відсутності у подружжя неповнолітніх дітей. Якщо дитина народилася від розлученої матері протягом

трьохсот днів після припинення шлюбу або від матері, яка перебуває у шлюбі, мати дитини, її колишній або діючий чоловік або чоловік, який визнає себе батьком дитини, мають право подати нотаріусу спільну заяву, в якій доручити зареєструвати чоловіка батьком дитини, визнавши себе батьком дитини. Після нотаріального посвідчення такої спільної заяви батьком дитини є не колишній чи нинішній чоловік матері дитини, а чоловік, який визнає себе батьком дитини).

Як відмітив у своїй доповіді ректор Вільнюського університету, проф. др. **Вітаутас Някрошюс**:

«Ми пишаємося електронним нотаріатом, але електронний уряд у нас уже близько десятиліття, тож це навряд чи пробісик завтрашнього дня – радше спроба наздогнати потяг, що від'їжджає. Основна складність полягає в тому, що угоди укладаються в електронному вигляді в приміщенні без нотаріуса. Як показує досвід створення компаній, система працює і може серйозно поставити під загрозу майбутнє нотаріату, якщо нотаріуси не знайдуть своє місце в цій системі. Бажаю всім вам бути в авангарді змін, бо іншого виходу просто немає. Ми дуже добре знаємо історію - ламання машин у 19 столітті не зупинило технічний прогрес».

РОЗШИРЕННЯ КОМПЕТЕНЦІЇ

01.01.2023 набрання чинності Законом Сейму Литовської Республіки від 30.06.2022, статтею 3.51 якого встановлено, що шлюб може бути розірваний за взаємною згодою подружжя в нотаріальному порядку за умови:

- з моменту укладення шлюбу минуло більше одного року;
- подружжя уклало договір про наслідки розірвання шлюбу (поділ майна, аліменти тощо);
- обоє з подружжя повністю дієздатні.
- подружжя більше року не веде спільне господарство, не проживає у шлюбі та не має спільних неповнолітніх дітей.

Перед посвідченням договору про наслідки розірвання шлюбу нотаріус повинен запропонувати подружжю примиритися і в такому разі відкласти посвідчення договору про наслідки розірвання шлюбу на строк до шести місяців. Подружжя може письмово відмовитися від пропозиції про примирення та відкласти посвідчення договору про наслідки розірвання шлюбу. Якщо після закінчення строку, на який було відкладено посвідчення договору про наслідки розірвання шлюбу, подружжя або один із них не прибули до нотаріуса, нотаріус не посвідчує договір про наслідки розірвання шлюбу.

Шлюб припиняється за взаємною згодою подружжя в нотаріальному порядку із посвідченням нотаріусом договору про наслідки розірвання шлюбу, якщо таке розірвання відповідає умовам, встановленим законом, а також у разі наявності договору про наслідки розірвання шлюбу, наслідки розірвання шлюбу, заявлені подружжям, не суперечать громадському порядку або істотно не порушують права та (або) законні інтереси одного з

подружжя. Договір про наслідки розірвання шлюбу набирає чинності на наступний робочий день після дня його нотаріального посвідчення.

Законодавством Литовської Республіки також встановлено, що подружжя, яке має неповнолітніх дітей, повинно забезпечити, щоб внаслідок правочину щодо нерухомого майна, яке є власністю сім'ї, неповнолітня дитина не залишилася без житла та право дитини на умови проживання, необхідні для забезпечення її фізичного, психічного, духовно-морального розвитку не було порушено. Перед посвідченням цього правочину нотаріус в порядку, встановленому Законом про нотаріат Литовської Республіки, оцінює, чи не залишиться дитина після його укладення без житла і чи не будуть порушені житлові умови, необхідні для забезпечення її фізичного, духовного та морального розвитку дитини.

Після завершення урочистих заходів представники Нотаріальної палати України кілька годин провели у 2-й нотаріальній конторі міста Вільнюс, яка є найбільшою в Литві. Мета візиту – ознайомлення з роботою електронної системи eNotaras, системою захисту даних, специфікою вчинення віддалених (дистанційних) нотаріальних дій, обговорення питань організації діяльності нотаріату в Литві, особливостей вчинення окремих нотаріальних дій нотаріусами Литви та питання фінансового моніторингу.

ЕЛЕКТРОННА СИСТЕМА eNOTARAS

Електронна система eNotaras створена та її функціонування повністю забезпечується за рахунок Нотаріальної палати Литви (членських внесків нотаріусів, розмір яких становить 4 відсотки від доходу (валового) нотаріуса).

Нотаріуси Литви не ведуть реєстр вчинених нотаріальних дій в паперовому вигляді (реєстр автоматично формується в електронній формі системою eNotaras). Електронна інформаційна система eNotaras, поміж іншим, надає можливість здійснювати взаємодію з електронними реєстрами Литви, у тому числі з реєстром населення (демографічний реєстр), реєстром недієздатних осіб, податковим реєстром, реєстрами нерухомості, реєстром іпотек, реєстром арештів, реєстром застав, реєстром договорів, реєстрами юридичних осіб, акціонерів та учасників, реєстром бенефіціарів юридичних осіб, реєстром довіреностей, реєстром заповітів, спадкових справ, реєстром шлюбних договорів та поділу майна тощо.

Вхід до інформаційної системи eNotaras відбувається за допомогою браузера за посиланням www.notarams.enotaras.lt із застосуванням двофакторної аутентифікації (КЕП та Google-Authenticator).

Інформаційна система eNotaras:

- містить в собі електронний реєстр нотаріальних дій, календар-планувальник,
- містить базу клієнтів, яка формується з використанням відомостей реєстру населення шляхом взаємодії – дані про особу за її соціальним номером завантажуються з реєстру населення, а саме відомості про прізвище, ім'я, соціальний номер, дату народження, громадянство, відомості про паспорт та місце проживання,
- надає можливість формування справи клієнта (в якій міститься інформація щодо усіх вчинених для особи нотаріальних дій в межах нотаріального бюро),
- надає можливість внутрішнього обміну документами між нотаріусами та

працівниками нотаріального бюро, замовлення послуг, формування рахунків для оплати вчинених нотаріальних та інших дій (поштових, за користування реєстрами, у тому числі реєстрами інших країн, тощо), підтвердження оплати (з використанням технологій, що передають інформацію про дохід нотаріуса до податкових органів),

- використовує сервіс TeamViewer для вчинення віддалених нотаріальних дій, сервіс docobit.com та інші,
- включає *Портал клієнтів інформаційної системи eNotaras* (за посиланням www.enotaras.lt) – клієнтський портал, що призначений для діючих та майбутніх клієнтів нотаріусів, який дозволяє онлайн через портал «Електронний уряд» (www.epaslaugos.lt) замовляти нотаріальні дії, що вчиняються в офісах або дистанційно (віддалено), отримувати інформацію про хід вчинення нотаріальних дій, отримувати та надсилати повідомлення нотаріусам, замовляти передачу спадкових справ з одного нотаріального бюро до іншого та знаходити всі нотаріальні дії (послуги), що вчиняються (надаються) нотаріусами.

Тестування електронної системи eNotaras відбувалося з 2019 року. **З січня 2021 року** використовується усіма нотаріусами Литви.

З 01.07.2021 року по 01.12.2022 року дистанційно вчинено 9438 нотаріальних дій. За статистичними даними у вересні 2022 року вчинено 1136 нотаріальних дій дистанційно, у жовтні 2022 року – 1387, у листопаді 2022 року – 1302.

ВІДДАЛЕНІ (ДИСТАНЦІЙНІ) НОТАРІАЛЬНІ ДІЇ

Дистанційно може бути вчинена будь-яка нотаріальна дія, за винятком складення заповіту, прийняття спадщини та посвідчення факту, що особа жива та знаходиться в певному місці. При цьому особа не позбавлена можливості звернутися до нотаріуса за вчиненням будь-якої нотаріальної дії особисто (в офіс, бюро).

Водночас заповіт, прийняття спадщини та посвідчення факту, що особа жива та знаходиться в певному місці, можуть бути вчинені виключно в паперовій формі та за умови особистої присутності в офісі нотаріуса.

Нотаріальні дії можуть бути «змішаними» - коли одна сторона знаходиться в офісі нотаріуса, а інша – присутня дистанційно.

Фізична присутність особи на території Литви під час вчинення віддаленої нотаріальної дії не вимагається.

Для вчинення віддаленої нотаріальної дії особа повинна мати кваліфікований електронний підпис (виключно Литви).

Звертнення до нотаріуса відбувається за допомогою Порталу клієнтів інформаційної системи eNotaras, вхід до якого здійснюється за допомогою Порталу електронного уряду (портал адміністративних та публічних послуг) (www.epaslaugos.lt).

Перевірка особи здійснюється за допомогою багаторівневої системи ідентифікації, включаючи програмне забезпечення для розпізнавання зображень на основі штучного інтелекту: із застосуванням ID-банкінг, зчитування за допомогою відео зображення паспорта та обличчя особи (процедура Face ID), співставлення фото особи в документі та зчитаного зображення обличчя, кваліфікованого електронного підпису. За результатом перевірки особи

система формує інформацію в eNotaras (фото та ідентифікаційні дані особи).

При вчиненні дистанційних нотаріальних дій, такі нотаріальні дії вчиняються в режимі відеоконференції із застосуванням TeamViewer (посилання на відеоконференцію – в системі eNotaras). Вимога щодо наявності захищеного відеозв'язку відсутня. Як і при безпосередньому спілкуванні з нотаріусом в нотаріальному бюро, під час дистанційної зустрічі нотаріус з'ясовує волю, наміри особи та роз'яснює наслідки дій.

Якщо у нотаріуса виникають сумніви щодо особи клієнта, справжності його волі чи достовірності правочину, така нотаріальна дія не вчиняється, а особі пропонується **прибути до нотаріального бюро. Рішення нотаріуса про відмову у вчиненні дистанційної нотаріальної дії оскарженню не підлягає.**

Для вчинення віддаленої (дистанційної) нотаріальної дії, особа надсилає для цього відскановані копії оригіналів документів з накладеним на них КЕП за допомогою будь-якої доступної програми (не в інформаційній системі eNotaras). Вимога наявності захищеного каналу зв'язку (передачі документів) відсутня.

Перевірка накладеного КЕП проводиться нотаріусом за допомогою тих самих програм. Безпосередньо інформаційна система eNotaras не містить можливості проведення такої перевірки.

Нотаріальний акт підписується особами та нотаріусом з використанням КЕП.

Відеозапис не ведеться та не зберігається. З власної ініціативи нотаріуси можуть зберігати скріншоти екрану під час відеозв'язку (жодним нормативним актом не передбачено, власна ініціатива окремих нотаріусів).

Згідно зі статистичними даними Нотаріальної палати Литви найпоширенішими нотаріальними діями, що вчиняються дистанційно, є операції з відчуження нерухомості, іпотеки, застави та підтвердження повноважень.

АРХІВ НОТАРІУСА

При вчиненні нотаріальних дій текст документа виготовляється у текстовому редакторі, який не інтегрований та не пов'язаний з інформаційною системою eNotaras та до цієї інформаційної системи завантажуються його (документа) зображення у форматі графічного документа (наприклад, у форматі pdf) з накладеним на нього КЕП нотаріуса та, у разі вчинення віддаленої нотаріальної дії, - КЕП клієнта (клієнтів).

У справі (архіві) нотаріуса в паперовому вигляді зберігаються лише видрукувані з інформаційної системи eNotaras паперовий примірник нотаріального акта (електронного документа) та ідентифікаційні дані клієнта. Оригінали електронних нотаріальних актів та документи, копії документів, на підставі яких вчинялися нотаріальні дії, за допомогою інформаційної системи eNotaras зберігаються в електронному вигляді (зокрема, у форматі pdf) на серверах, які є власністю Нотаріальної палати Литви.

Доступ до електронного архіву має лише нотаріус, який вчиняв нотаріальну дію, інші нотаріуси нотаріального бюро та його працівники. Інші нотаріуси, державні, контролюючі органи такого доступу не мають. Лише під час перевірки, яка відбувається безпосередньо в приміщенні нотаріального бюро, на прохання представника контролюючого органу (кваліфікаційної комісії Нотаріальної палати) нотаріус надає такій особі доступ до нотаріальних документів з електронного архіву.

Нотаріуси Литви не є реєстраторами речових прав на нерухоме майно та юридичних осіб, не наділені повноваженнями з проставляння апостиля. У сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно нотаріуси Литви виконують функцію фронт-офісу.

Нотаріуси Литви є суб'єктами фінансового моніторингу. Джерела доходів перевіряють виключно для політично значущих осіб.

На цей час Нотаріальна палата Литовської Республіки включає 231 нотаріуса. Членство нотаріусів в Нотаріальній палаті є обов'язковим. Кількість нотаріусів встановлюється міністерством юстиції Литовської Республіки на підставі встановленої Методики. Законодавством Литовської Республіки якого для нотаріусів встановлено вікові обмеження – граничний вік, після досягнення якого особа не може займатися нотаріальною діяльністю.

ВИСНОВКИ ЧЛЕНІВ ДЕЛЕГАЦІЇ:

- перехід до електронного нотаріату є етапом розвитку нотаріату, що продиктований часом та прагненням суспільства до цифровізації;
- слід розрізняти електронний нотаріальний документ та віддалені (дистанційні) нотаріальні дії, оскільки не будь-який електронний нотаріальний акт (документ), створений в результаті нотаріальної дії, є результатом саме дистанційної нотаріальної дії;
- не всі нотаріальні дії, які вчиняються з використанням електронної системи нотаріату, мають наслідком створення електронного нотаріального акта (документа), оскільки за результатом вчинення окремих нотаріальних дій може створюватися паперовий оригінал нотаріального акта (документа);
- найважливішим завданням при переході до електронного нотаріату є збереження участі нотаріуса в усіх процесах, де це передбачено на сьогодні (збереження вимог щодо нотаріального посвідчення правочинів, фактів, нотаріального засвідчення інших складових нотаріального процесу). Так, у 2022 році президент Міжнародної спілки нотаріусів Крістіна Армелія звернулася до нотаріусів усього світу зі словами: «Оновимося, не втрачаючи своєї сутності»;
- не менш важливим завданням є збереження сутності професії нотаріуса, як професії, наближеної до людей – нотаріус є представником держави, але при цьому не є чиновником. «Історія успіху відірвана від нотаріату, як загального інституту. Кожен нотаріус є трішки священником чи лікарем – нотаріус також є класичною старовинною європейською професією; перший нотаріальний закон датований 1512 роком. **У вашій роботі є людська якість – якість, яку слід зберегти навіть якщо у майбутньому, завдяки цифровізації процедур ви не будете сидіти в одній кімнаті**» - Міністр юстиції Німеччини д-р Марко Бушман, звернення до німецьких нотаріусів у 2022 році, на святкуванні 60-річчя Федеральної нотаріальної палати Німеччини, яке відбулося 7 квітня в Берліні;
- **напрямки:**
 - розробка якісного програмного забезпечення;
 - будівництво сховищ електронних архівів. Вимоги – ємність та захищеність (як кібербезпека, так і фізична – секретність розташування, стійкість до впливу природних явищ, надзвичайних ситуацій та воєнних дій);

- оцифрування існуючих нотаріальних архівів;
- збереження паперового примірника нотаріального документа;
- збереження паперового реєстру нотаріальних дій;
- кібербезпека;
- пошук джерел фінансування;
- запровадження якісної системи е-нотаріату потребує значних фінансових витрат, як на етапі запровадження, так і для фінансування зберігання електронних архівів, забезпечення функціонування електронної системи, її сервісного обслуговування та постійної модернізації. Відповідно, це потягне за собою необхідність залучення спонсорських, кредитних коштів, потребу значного (в рази) збільшення розміру членських внесків нотаріусів тощо;
- Нотаріальна палата України має бути ініціатором та активним (ведучим) учасником цього процесу для уникнення небажаних для всієї нотаріальної спільноти результатів.

Члени делегації:

Кучеренко Тетяна Олександрівна, заступник голови Комісії НПУ з аналітично-методичного забезпечення нотаріальної діяльності, нотаріус

Котляр Анна Ігорівна, член Комісії НПУ з аналітично-методичного забезпечення нотаріальної діяльності, нотаріус